

HEGYKÖZSÉGEK ÉS EREDETVÉDELEM A SZŐLŐ-BOR ÁGAZATBAN

- A hegyközségi rendszer a magyar eredetvédelem intézményi oldala (Szilágyi, 2009).
- A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa (HNT) 2018-ban 100 hegyközséget tart nyilván, melyhez összesen 2236 település tartozik.
- Hegyközségi szintű termésbecslés elvégzése során a fürttömeg és fürtszám alapján 2018-ban 4,25 millió mázsa borszőlő várható.
- A HNT 2017-es tapasztalatai azt mutatják, hogy javult a piaci átláthatóság; a szerződéses kapcsolatok aránya országosan 89 százalékosra nőtt; és az árak tekintében is pozitív változások történtek a termelők számára. Ezek alapján piaci információbázis létrehozását tervezik, elősegítve a hosszabb távú együttműködések az ágazat szereplői számára.
- A HNT együttműködési megállapodást kötött többek között az Agrárminisztériummal ahonnan állami feladatokat vállalt át; a Magyar Turisztikai Ügynökséggel a borturizmus, mint kitörési pont révén; és a Takarékbankkal, amely speciális finanszírozási formákkal áll a gazdálkodók rendelkezésére.
- Korábbi Infojegyzetek a témában:
[2016/64.](#)
[2018/9.](#)

Jelen Infojegyzet a [T/3630.](#) számú, egyes agrárszabályozási tárgyú törvények módosításáról szóló törvényjavaslathoz, annak is a hegyközségekről szóló 2012. évi CCXIX. törvényt, valamint a szőlőtermesztésről és borgazdálkodásról szóló 2004. évi XVIII. törvényt módosító bekezdéseihez nyújt háttérinformációt.

HEGYKÖZSÉGI SZERVEZETEK

Történeti visszatekintés

Magyar jogtörténeti kutatások szerint a borágazat szabályozásának komoly, lényegében ezer évre visszanyúló hagyományai vannak. A kiegyezés utáni jogalkotás óta megfigyelhető, hogy a borászati szabályozás dualista törvényi bázissal rendelkezik, vagyis az ágazat egyéb előírásait a hegyközségi szervezet elkülönült szabályozása egészíti ki.

A II. Világháború és a rendszerváltás közötti időszakot kivéve a hegyközségek meghatározó szereplői voltak a magyar szőlő- és bor ágazatnak, majd 1994-ben a rendszerváltást követően, új, modern alapokra kellett helyezni a hegyközségi rendszert. Az Európai Unióhoz történő csatlakozást követően ismét jelentősen megváltozott a szerepük, feladatuk. A hegyközségi szervezetek életében az újabb fordulatot a hegyközségekről szóló [2012. évi CCXIX. törvény](#) (Hgytv.) hozta. Az új törvény egyértelműen elválasztotta egymástól a hegyközségi feladatokat, és ezzel egyidejűleg jelentősebb jogi eszközöket is biztosított azok ellátásához.

Hegyközség, mint közttestület

Az agrár ágazatban dolgozók érdekeinek képviselőjét a közttestületek és a szakmaközi szervezetek látják el. A közttestületek csoportjába három szervezet típus tartozik:

- a gazdasági kamarák,
- az agrár szakmai kamarák,
- a hegyközségek.

A **közttestület** csak közcélok érdekében hozható létre, alapítását törvény rendeli el.

A **hegyközség** egy borvidék egy vagy több településének szőlészeti és borászati termelői által e tevékenységükhöz fűződő közös érdekeik előmozdítására, valamint az általuk előállított termékek származás-, minőség- és eredetvédelmére létrehozott közttestület (Hgytv. 3. §).

Hegyközségek szervezete

Minden szőlészeti és borászati termelő hegyközségi tagságra kötelezett, aki tevékenységét valamely hegyközség működési területén végzi.

A hegyközségek borvidékenként **hegyközségi tanácsot** alakítanak, a tanácsok pedig borrhéionként **borrhéio tanácsokba** tömörülhetnek. A hegyközségek országos szervezete a **Hegyközségek Nemzeti Tanácsa (HNT)**, amely a hegyközségi tanácsok egy szőlészeti és egy borászati küldöttjéből áll. Itt fontos megjegyezni, hogy az **újratelepítési jogok** a Magyar Állam tulajdonát képezik, de a tulajdonosi jogokat a HNT gyakorolja.

A hegyközségben a közigazgatási hatósági ügyek vitelért felelős személy a **hegybíró**. Egy hegyközség területén több hegybíró is tevékenykedhet, de működési területüket a kinevezésben meg kell határozni.

Piacszervezési intézkedések

A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa megalkotta és hatályba léptette a [28/2018. \(05.29.\) T. számú határozatát](#), amely a 2018/2019. borpiaci évre vonatkozó piacszerzési intézkedések részletes szabályait tartalmazza. A **piacszerzési intézkedés** (továbbiakban: intézkedés) **célja** a borszőlőpiac átláthatóságának növelése, valamint a szőlőtermelő és a felvásárló közötti hosszabb távú etikus üzleti kapcsolat kialakítása, megerősítése.

Az intézkedés **három fő eleme**:

- a szőlőfelvásárlási ügyletekhez ajánlott szabványos szerződés-minta közzététele,
- az ajánlattételi eljárás szabályozása,
- a várható átlagárakra vonatkozó prognózis.

Az intézkedés részeként a **szőlőtermelő részére új lehetőség**, hogy a 2018. évi szüret alkalmával a HNT segítségével értékesítési ajánlatot tehet közzé, amelyben ismertetheti, hogy milyen szőlőfajtákat, milyen mennyiségben és milyen irányáron kíván eladni.

Az intézkedés **minden hegyközségi tagra nézve kötelező**, aki összesen legalább 10 tonna borszőlőt vásárol vagy értékesít a 2018. évi szüreti időszakban.

Az [átlagár-prognózis](#) újdonsága, hogy az **előrejelzés nem borrhéio, hanem borvidéki bontásban** tartalmazza az adott borvidéken meghatározó fajták várható átlagárát (középárát). Az **átlagár-prognózis** a várt, **nettó összegű felvásárlási középárakat** tartalmazza. Nem a szőlőfelvásárlásnál kötelezően alkalmazandó ár meghatározására szolgál, hanem az adott borszőlőfajtából felvásárolt teljes mennyiség átlagárának várható összegét jelzi.

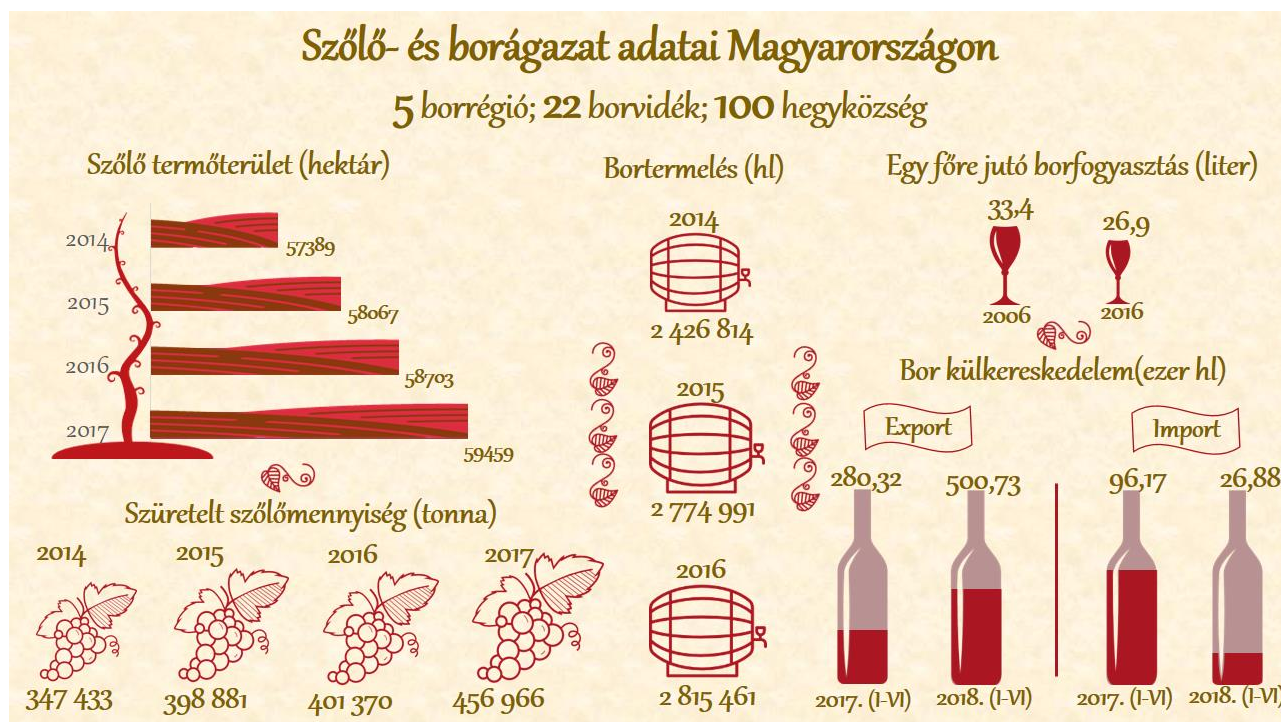
Európai kitekintés

Hegyközségi szervezetünket több magyar szakember **sajátosan magyar megoldásnak** ([Sztanév, 2014.](#)), illetve **unikumnak** (Szilágyi, 2009.) tekinti más országok jogrendszeréhez képest.

Franciaország 17 borvidékén ahány ellenőrzött eredetmegjelölés (**AOC**-Appellation D'origine Contrôlée - oltalom alatt álló eredetmegjelölés) van, annyi **szindikátus** is. Az a termelő, aki adott AOC-bort szeretne készíteni, köteles az adott AOC-hoz tartozó szindikátusnak tagja lenni. A szindikátusok az adott bor teljes készítési folyamatát szabályozzák. A termékleírásokkal kapcsolatos eljárás az **INAO** (Institut National des Appellations d'Origine – Nemzeti Eredetvédelmi Intézet) feladata, amely az eredetmegjelölés francia szabályozó testülete.

Ausztriában 4 borrhéion belül 16 borvidék található. Az 1985-ös borhamisítási botrányt követő évben megalakult az **Osztrák Bormarketing Szövetség (AWMB)**, amely felelős a szabályozásért, összefogja a regionális, borvidéki tömörüléseket valamint példás hatékonysággal képviseli az osztrák borokat. Működését a borászok finanszírozzák. A termőhelyre vonatkozó, minőségi borok elnevezésére szolgál a 2003-ban bevezetésre került **DAC** (Districtus Austriae Controllatus) megjelölés.

Szlovákiában 2018 februárjában egy miniszteri rendelet 199 hegyközséggel növelte a 2009-ben összeállított hegyközségi listát, melynek eredményeként hat szőlőtermő területen 702 hegyközséget tartanak nyilván.

Forrás: Infoszolg/aki.gov.hu; hnt.hu; ksh.hu

ÚJ SZABÁLYOK A SZŐLŐ-BOR ÁGAZATBAN

A Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, a Földművelésügyi Minisztériummal együttműködve 2016-ban elkészítette „[A magyarországi szőlő-bor ágazat stratégiáját](#)”, melynek több eleme 2018 augusztusától lépett életbe.

Az egyes borászati tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról szóló [19/2018. \(VII.27.\) AM rendelet](#) az alábbi négy korábbi miniszteri rendeletet módosítva könnyítette meg a borászok tevékenységét:

- [127/2009. \(IX.29.\) FVM rendelet](#);
- [25/2010. \(III. 19.\) FVM rendelet](#);
- [70/2012. \(VII. 16.\) VM rendelet](#);
- [1/2018. \(II.1.\) FM rendelet](#).

A módosítások között szerepel például, hogy a **rendkívül kedvezőtlen időjárású években** a HNT kérelmére a **miniszter engedélyezheti** az egész ország, vagy borvidék vonatkozásában a friss szőlő, a szőlőmust, a részben erjedt szőlőmust, illetve a még erjedésben levő újbor **alkoholtartalmának további 0,5 térfogatszázalékkal történő kiegészítését**

(az [1308/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet](#) VIII. melléklet, A rész, (3) bekezdése alapján).

A szőlő-bor ágazatban az úgynevezett **borpiaci év** minden évben augusztus 1-től következő év július 31-ig tart. **2018-ban** azonban már **július 23-án megkezdődött** a szüret, ezért a fenti rendelkezésnek ebben az évben különös jelentősége van.

EREDETVÉDELEM

Az **eredetvédelem a földrajzi árujelzők használatának szabályozását jelenti**. Régi szokás az ételek és italok származási helyük alapján történő elnevezése. Egy földrajzi árujelző azonban a származási helyén kívül számos más jelentést is hordoz: a hagyományokat, a termelői közösséget, speciális termék-karaktert és minőségi szintet is megtestesít. A **Földművelésügyi Minisztérium 2015-ben** indította el [Eredetvédelmi Programját](#), melynek célja kettős:

- az oltalomban részesülő földrajzi árujelzők számának növelése, valamint
- a már meglévő földrajzi árujelzőkben rejlő lehetőségek jobb kihasználása.

A magyarországi borvidékek igen változatosak, sokszor még egy borvidéken belül is jelentős különbségek vannak a termőhelyi sajátosságok között. Ez a változatosság érték és nehézség is egyben, hiszen a piacon ez széles választékot, ugyanakkor fragmentáltságot is jelenthet. Ezen sokszínűség rendezéseként a **Magyar Turisztikai Ügynökség 2017-ben** megalkotta a **bor kommunikációs értékpiramisát**, amely négy szintre építi a magyar borok hierarchiáját.

A fogyasztók tájékozódásában nagy segítséget jelent a márkák, a földrajzi árujelzők és a származási hely megismerése.

Forrás: [Infoszolg/mtu.gov.hu](http://infoszolg/mtu.gov.hu)

Források:

- [19/2018 \(VII.27.\) AM rendelet](#) az egyes borászati tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról
- [2012. évi CCXIX. törvény a hegyközségekről](#)
- [Az Európai Parlament és a Tanács 1308/2013/EU rendelete](#) (2013. december 17.) a mezőgazdasági termékpiacon közös szervezésének létrehozásáról és a 922/72/EGK, a 234/79/EGK, az 1037/2001/EK és az 1234/2007/EK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről
- [Austrian Wine](#) honlap
- Budapesten járt a francia védett eredetű borok és borpárlatok termelőit tömörítő egyesület vezetője. [kormany.hu](#), 2016. szeptember 15.
- Dr. Fülöp Lajos: Az osztrák szőlő-, borszabályozás sajátosságai 2010. Hegyközségek Nemzeti Tanácsa, Budapest, 2010. p.17.
- [Eredetvédelmi Program 2018](#). honlap
- Fellendülhet a borászat Szlovákiában, 702-re emelkedett a hegyközségek száma. [ujsozso.com](#), 2018. február 21.
- Gál Péter: Mit adhat az eredetvédelem a magyar borászatnak? Borászati Füzetek, 2018/2. p.8.
- [Hegyközségek Nemzeti Tanácsa](#) honlap
- Infographie – La viticulture. [Ministère de l'Agriculture](#), 2018. július 27.
- Szilágyi János Ede: Eredetvédelmi kérdések a borjogban. Novotni Kiadó, Miskolc, 2009.
- Szilágyi János Ede (szerk.): Agrárjog. Miskolci Egyetemi Kiadó, 2018.
- Sztanév Bertalan: A hegyközségek 1. rész. [Borászportál](#), 2014. augusztus 5.
- Trendkövetés helyett egyediség – az osztrák bormarketing. [vinoport.hu](#), 2016. március 29.
- Viniczai Sándor: A bor és cégére. Borászati Füzetek, 2017/4.
- Viniczai Sándor: Bor és eredetvédelem. Magyar Mezőgazdaság, 2018. április 11.
- Viniczai Sándor: Szüreti várakozások. Magyar Mezőgazdaság, 2018. augusztus 1.

Készítette: Elekházy Nóra
Képviselői Információs Szolgálat
E-mail: infoszolg@parlament.hu

infoszolg

Internet: www.parlament.hu/infoszolg
Intranet: intra.parlament.hu/infoszolg/
Tel.: (1) 441-4529; (1) 441-6486